

La involuntària seqüela de 'Matar un rossinyol'

UNIVERSAL

PERE ANTONI PONS

És complicat llegir *Vés i aposta un sentinella* sense pensar en les casualitats tèrbolament improbables que n'han fet

possible la publicació. L'any 1960 Harper Lee (Monroeville, 1926) va debutar com a novel·lista amb *Matar un rossinyol*. Estava protagonitzada per Atticus Finch, un advocat que, en l'Alabama de la Gran Depressió, planta cara als arrelats prejudicis racistes dels seus conciutadans i representa legalment un home negre acusat injustament d'haver violat una dona blanca. Premiada amb el Pulitzer i adaptada el 1962 al cinema en una mítica pel·lícula amb Gregory Peck, la novel·la es va convertir, en un tres i no res, en un èxit comercial estratosfèric i en un clàssic indiscutible de les lletres nord-americanes. Per a milions de lectors, sobretot dels EUA, la figura d'Atticus Finch encarna com cap altra les virtuts de la

noblesa moral i del sentit de la justícia. Per a Lee, l'èxit descomunal d'aquell debut va ser també una condemna: potser perquè volia escapar de la fama, o perquè tenia por del fracàs, mai no va publicar la segona novel·la que tothom esperava amb impaciència.

Mai no la va publicar, això és, fins enguany, quan és a tocar de la norantena i viu en una residència d'avis de Nova York, cega, sorda i amb problemes de memòria per culpa d'una embòlia que va patir l'any 2007. Segons els representants de l'escriptora, el manuscrit de *Vés i aposta un sentinella* va ser miraculosament trobat després de dècades desaparegut. Que la seva publicació, que està donant uns rèdits multimilionaris, atempta contra la voluntat de la desvalguda autora és, per tant, molt més que una hipòtesi. Per si l'assumpte no fos prou enrevessat, els protagonistes de *Vés i aposta un sentinella* són Jean Louise, Scout, i Atticus Finch, la filla narradora i el pare icònicament exemplar de *Matar*

un rossinyol. Aquest fet va comportar que al principi es digués que la novel·la era una seqüela de la seva predecessora; després s'ha insistit, però, que en realitat n'era un primer esborrany, escrit el 1957, amb diversos passatges similars o coincidents.

L'immobilista 'odianegres'

Tant si és un esborrany com una seqüela, *Vés i aposta un sentinella* resultarà molt xocant per als lectors més idealistes, perquè el nucli de l'argument, aquí, es munta en flagrant contradicció amb *Matar un rossinyol*. L'acció passa l'any 1956, després que Rosa Parks es negués a cedir el seu seient a l'autobús i comencés el moviment pels drets civils dels negres. La Scout és una noia de 26 anys que viu en la moderna i oberta Nova York, però cada estiu torna a Maycomb, el seu poble natal, per visitar el seu pare, xacrós i ja en la setantena. El món de Maycomb és el del Sud profund, segregat i tradicionalista, encara agreujat per la derrota sudista en la Guerra de Secessió i víctima d'un sentiment traumàtic d'indefensió davant les ingerències de Washington i els canvis que la industrialització està infligint en la seva conservadora idiosincràsia. Per defensar-se de la voràgine de canvis que els assalten, molts ciutadans de Maycomb adopten una actitud brutalment immobilista. L'horroritzada perplexitat amb què la Scout descobreix que el seu idolatrat pare, l'Atticus, en el passat sense prejudicis racials, s'ha convertit en un d'aquests immobilistes "odianegres" és la mateixa que s'apodera del lector.

Superat l'impacte de veure el valerós heroi caigut del pedestal, queda la lectura plaent d'una novel·la emotiva i entranyable però menor, escrita amb una prosa viva però d'estructura massa dispersa. Cal afegir que, si tenim en compte que els conflictes racials encara avui trasbalsen sovint els EUA, *Vés i aposta un sentinella* sí que funciona com una amarga i lúcida seqüela, si més no en termes sociopolítics, de *Matar un rossinyol*. ♦♦

VÉS I APOSTA UN SENTINELLA
HARPER LEE
EDICIONS 62 /
HARPER COLLINS
TRAD. ANNA
LLISTERRI
304 PÀG. / 19,90 €

L'ESCUMA DE LES LLETRES

LLUÍS A. BAULENAS

Zamiatin contra el llop

La publicació de *Nosaltres* (1921) de Ievgueni Zamiatin (1884-1937) a l'editorial Males Herbes, traduït per Miquel Cabal, farà molt feliços, sens dubte, no sols els amants de les distopies en general, sinó els fans del món d'Orwell en particular. Quan una novel·la t'enganxa, t'impressiona, t'agrada, el subconscient et fa desitjar que l'autor, en un *raptus* de sentimentalisme, decideixi fer-ne una segona part. En aquest cas, òbviament, no és així, però el fan de 1984 almenys pot endinsar-se en un món semblant, previ i, sens dubte, clarament precursor. No sé si Orwell va escriure la seva novel·la tenint davant *Nosaltres* però tot fa semblar que sí. I que consti que són dues novel·les diferents tant pel que fa a la intenció com a la forma. Zamiatin era un revolucionari convençut, encara no havia viscut l'ensulsiada estalinista tot i que la intuïa. Per tant, la seva novel·la és precursora per intuïtiva. La novel·la d'Orwell és negra com la nit, descriptiva. En les dues novel·les, però, hi ha el mateix catalitzador, allò que trenca la rutina del món únic: l'amor, com a motor imprevisible.

La formiga i l'elefant

L'edició de Males Herbes conté una carta de Zamiatin al mateix Stalin. Amb la franquesa revolucionària, de camarada a camarada, Zamiatin escriu una carta al capítost soviètic en què es queixa de la seva impossibilitat de treballar amb llibertat i li demana que el deixi marxar del país. Fa impressió. És com veure l'ovella demanant al llop que no se la mengi. És aquí on veiem ben bé que Zamiatin encara es veia amb cor de parlar francament amb qui encara no feia ni set anys que havia substituït Lenin al capdavant de l'estat soviètic. A Stalin devia fer-li gràcia aquell home i va pensar que li sortia més a compte deixar-lo anar que no pas aixafar-lo amb el seu dit, com qui aixafa una formiga. Stalin, com tots els dictadors, gaudia del seu dret de vida i de mort. Recorda molt el cas de Bulgàkov, que també va escriure una carta a Stalin per demanar-li permís per exiliar-se. Diuen que el mateix Stalin li va trucar per telèfon per demanar-li explicacions. L'impacte va ser tan gran que Bulgàkov va retirar la demanda i ja no se'n va voler anar més. Un país ben curiós, l'URSS, on els escriptors creien en el poder de la paraula... per correu postal. Gran aportació la de l'editorial Males Herbes, amb *Nosaltres*. ♦♦

L'APARADOR

ARA

FICCIO

Tilepadeion
JOAQUIM CASAL
Pagès editors

Catedràtic d'enginyeria química a la UPC, Joaquim Casal especula en la seva última novel·la –premi Manuel de Pedroló sobre la bomba termo-bàrica i l'enigmàtic Tilepadeion, que significarien la fi de l'equilibri armamentístic i de la intimitat del pensament.

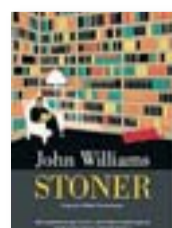
FICCIO

Cartes a un poeta jove
RAINER M. RILKE
Angle editorial

“No cerqui ara les respostes que no li poden ser donades, perquè no les podria viure. I es tracta de viure-ho tot. Visqui ara les preguntes”. Aquest és un dels consells de Rainer Maria Rilke que es poden llegir a *Cartes a un jove poeta*, que ha traduït Ramon Farrés. El pròleg és de Jordi Llovet.

FICCIO

Stoner
JOHN WILLIAMS
Edicions 62

El William Stoner és un noi jove i discret que ajuda a la granja familiar, fins que els seus pares l'envien a la universitat perquè pugui estudiar a la Facultat d'Agricultura. Un cop allà però, seduït per la literatura que comença a aprendre, decideix que el que realment vol és ser professor.